

Úgy szoktuk mondani az itthoni újságírók között, hogy ahol valami nagyon fontos történik, Lukács ott van: new orleans-i hurrikánban, japán földrengésben, líbiai háborúban. Ezek hogy jönnek össze, ülsz egy kávé mellett és telefonál valaki, hogy indulni kell, s akkor ülsz a repülőre?

Először azt válaszolnám meg, hogy miért. Valószínű, hogy azzal van összefüggésben, hogy én egy zárt világban nőttem fel, Ceaușescu idejében nagyon nehéz volt útlevelelhez jutni, háromévente egyszer és csak a szocialista országokba lehetett menni – az utazásmániám talán innen eredeztethető, ez a szabadság illúziója. Az, hogy bárhová elmehetek bármikor, nekem egy nagyon fontos dolog. Az az illúzióm van, hogy ott vagyok az eseményekben – pedig csak megfigyelő vagyok, nem alakítom a történetet, de láttam.

És szeretem közelről megnézni a dolgokat – ez technikailag úgy történik, hogy ha valami nem történik hosszú ideig, akkor ideges leszek és „keresem a megoldást”, nézem az sms-eket. Van

egy sms-szolgáltatás, amiben minden ilyen benne van – ma reggel is kaptam azt, hogy buszbaleset volt Magyarországon. Ez újságírói készség, hogy meg kell érezni, hogy miből lesz világhír, mert nagyon gyorsan meg kell hozni a döntést – ha gondolkodsz, akkor már elkéstél.

Kell egyfajta rutin, szerencse, vagy megérzés, hogy jön egy hír, hogy 8,5-ös földrengés volt Japánban. Van, amire elindulunk és van, amire nem. De hogyha ott háromezer halott volt vagy harmincezer és nem értél el, akkor az nagyon ciki, de ha csak harminc halott volt, akkor is ciki, mert elköltöttél iszonyú mennyiségű pénzt. Egyrészt megérzés – szerencsére még soha nem mentem el potyára és szerencsére nem maradtam ki nagyon fontos eseményről, valószínűleg a szakmai rutinnak is köszönhető most már.

Nekem mindig van az autóban egy olyan táska, amiben van váltás ruha, munkaruha, katasztrófa helyszínén használandó dolgok, útlevel, és mindig van nálam jelentősebb mennyiségű készpénz valamilyen nemzetközi pénzegységben, dollárban vagy euróban – azért, hogy bármikor útra kész tudjak lenni. De ez már egy másik ok miatt is van, ugyanis én kerestem újságíróként egy olyan szervezetet, amelyik ilyen helyzetekre jár, ez a Magyar Baptista Szeretetszolgálat, ami olyan helyekre is bejut, ahol újságírót nem szívesen látnak.

Adott esetben a katasztrófa-helyszínt a sajtó elől elzárják, de a segélyszervezetet beengedik és én, ha az egyenruhájukban vagyok, akkor bejutok. De ezért cserébe dolgozom is, nem akartam, hogy egy jegyzetelő okostojás legyek a csapatban – amiben tudok, segítek. Nyilván nem tudok műteni, mert ahhoz nem értek, de így nem a magasan képzett főorvosnak kell gondolkodnia két műtét között, hogy hol alszunk, mit eszünk, biztonságban vagyunk-e, hogyan lesz utánpótlás, hanem nekem azt mondja a szeretetszolgálat vezetője, hogy te felelsz azért, hogy legyen szállás, étkezés, utazás a helyszínek között.

Tehát csapattagnak számítasz.

Igen, az esetek döntő többségében és ilyenkor az újságírói munka csak a szabadidő terhére mehet. Pl. van egy zseniális kép, de ha nekem éppen pakolnom kell valamit, akkor az a kép el sem készül.

Olyant éreztél-e valaha, olyan helyzetben voltál-e, hogy azt mondtad: én ezt tovább nem akarom csinálni?

Nagyon sokszor. Általában eljön az a pillanat, amikor feltesszük a kérdést, hogy mi a francnak jöttünk ide. Emberről vagyunk, nagyon sokszor félek is, ezt nem szégyellem. Ugyanakkor, ha már belehoztam magam egy helyzetbe, akkor meg erősebb lesz a túlélési ösztön. Igazából az a jó megoldás, hogy az ember belekormányozza magát egy kilátástalan helyzetbe s akkor olyan energiák szabadulnak fel benne, hogy rácsodálkozik, hogy ezt hogy tudta megúszni. Borzasztó kreatív leszel, mert nagy nyomás van rajtad, hogy az legyél, mert különben ott döglesz meg.

Pl. volt olyan Indonéziában a cunami után, hogy bementünk egy helyszínre fényképezni, meg megnézni, hogy mi van. Ott már egyértelmű volt, hogy túlélő nem lesz: halott emberek, állatok, maradványok, iszap, sár, víz, s mindez trópusi körülmények között, negyvenfokos melegben, a katasztrófa harmadik napján, mikor már minden oszlott. Visszaültem az autóba, rövidnadrágban voltam – ami nagyon amatőr hiba, ezeket igyekszem elkerülni – s az orvosnő szólt, hogy a lábamon valami fura van.

Fotó: Balázs Attila

Apró sárga bogarak milliói vagy ezrei jöttek fel a lábamon a szőrök között, ami egy elmondhatatlan érzés volt. Ilyenkor az ember elgondolja, hogy az miről mászott le, borzasztó hülye érzés volt, minden rajtam levő ruhát levetettem, azokat azonnal el is égették, kaptam orvosi szeszt, leborotvtáltam és fertőtlenítettem magam, de utána még hónapokon keresztül éreztem azt, hogy ott vannak a lábamon a bogarak. Például ekkor nagyon elgondolkodtam azon, hogy ezt nekem kell-e csinálni.

Vagy ugyancsak a cunami után sokszor ébredtem arra a budapesti lakásomban, pedig tudtam, hogy hülyeség, hogy hullaszag van – az agy ezeket a nagyon durva élményeket így dolgozza föl. Ez nyilván nem jó. Vagy volt olyan, hogy a jugoszláviai háborúban, Szarajevóban két szerb

katona azon vitatkozott, hogy lelőjenek-e minket, vagy ne, mi térdeltünk tarkóra tett kézzel a hóban. Letartóztattak, náluk volt a kalasnyikov és azt kellett csinálni, amit ők mondtak.

Mindenünket elvették, ami tetszett, tehát a készpénzünket, és ami akkor nagyon megviselt, a noteszomat, mert akkor még nem volt ilyen elektronikus világ és minden telefonszámom abban volt. Azt éreztem – és nem szégyellem elmondani – hogy ha aznap reggel nem végeztem volna ilyen irányú tevékenységet, akkor... Nem rajtam múlt, hogy nem szartam be. Az olyan típusú félelemmel, kiszolgáltatottsággal és megalázottsággal járt, hogy akkor is letettük a nagy esküt, hogy többet veszélyes helyre nem megyünk.

S ez meddig tart általában?

Hazamegyünk és két-három nap után, ha valami olyan történik, akkor az emberben előjön, hogy menni kell. Ezt a mentőcsapaton is észreveszem, hogy frusztrálja az, ha hosszú ideig nincsen katasztrófa – nagyon durván hangzik. Például a reptéri tűzoltókat külön pszichológusok kezelik. Minden országnak a legprofibb tűzoltói a repülőtéri tűzoltók és előfordul, hogy az ő életében, szolgálati idejében nem lesz tűz. És ezt nagyon nehéz feldolgozni, hogy állandóan készenlétben vagy és nincs szükség a munkádra – ugyanez van ezeknél az utaknál, mert ha egy fél évig úgy érzed, hogy nem mentél sehová, akkor úgy érzed, hogy fölöslegesen vagy.

Nekem azért nagyon szerencsés ez a helyzet újságíróként, mert a világ ahhoz túl bonyolult és túl sok minden történik, hogy ne legyen hova menni. Ha a segélycsapat nem megy sehová, akkor újságíróként kitalálok dolgokat és akkor találok érdekes helyszíneket. De aki csak mentésre szakosodott, az csak menteni tud menni. Bár ezek általában főállásban otthon mentőorvosok, tehát az adrenalin-szintet ott is megkapja, de ha kalandvágó és külföldre akar menni, akkor nincs rá lehetősége.

Nálad mennyire meghatározó a kalandvágó?

Nagyon. Az adrenalin az nagyon nagy dolog, kicsit olyan, mint az alkoholizmus, függőség. Nagyon fontos az is, hogy az ember mindig próbálgatja a határait. Tehát ha elment a falig, akkor a következő úton megpróbálja megnézni, hogy milyen a falban, majd a falon túl. Nagyon nehéz józanul maradni, mert én alapvetően nem meghalni megyek ezekre a helyszínekre és nem kérem a pofont.

De ugyanakkor, ha valamit nem csinállok meg, amit megcsinálhattam volna, akkor utána zavar az, hogy érdemes lett volna. Nehéz megtalálni azt a határt, amikor még biztonságban vagy, vagy nem vernek pofán, de azért az adott helyzetből kihoztad a maximumot. És azért benne van a pakliban, hogy egyszer elhibázzuk, hogy azt gondoljuk, hogy ezt még lehet és kiderül, hogy nem. Ebben is segít az, hogy mi nagyon komoly képzéseket kapunk szeretetszolgálati vonalon, az ember nagyon tudja a korlátait.

Olyan képzések is vannak, hogy bevisznek egy ún. taktikai házba – ezt az FBI csinálja – és helyzetet teremtenek. Beülsz egy osztályterembe és tudod azt, hogy lesz valami – amikor elkezdődik, akkor csak egy villanás, hogy eszedbe juttassa, de annyira profin ki van találva, hogy a helyzet magával ragad. Például hirtelen bedobnak egy hang- vagy könnygázgránátot, a következő kérdés már az, hogy az életedért küzdesz, s már nem viccnek veszed, hanem szó szerint az életedért küzdesz.

Annyira erős ingereket adnak, ami minden mást elnyom, berohannak kommandósok, letepernek – de úgy letepernek, hogy például a szeretetszolgálat igazgatójának eltört a keze, mert nem jól fordult be. Eljátszanak egy olyan túszejtő helyzetet, amiben olyan szinten felmegy a pulzusod, hogy nem gondolod azt, hogy játék. Utána videón kielemezik, ez azért fontos, mert megtudják, hogy egy csapat hogyan reagál extrém helyzetekre.

Sokszor kiderül, hogy a legmacsóbb ember a leghisztisebb, hülyén reagál, de azt tanítják meg, hogy az adott helyzetben a legjobb legyél, a legideálisabb viselkedéstípust találd ki, mert az hosszabbítja meg az életedet. Ha túszejtő csoportnál rosszul méred fel a helyzetet és elkezdesz keménykedni, akkor mindenkit lelőnek. Ha kiborulsz, hisztizel, akkor azért lőnek le, mert a túszejtő is adott esetben először csinálja, ő is ideges, ő is amatőr, zavarja, hogy hisztizel.

Ilyenkor egyébként az a legjobb, hogy azt hajtod végre, amit a túszejtő kér, de nyomokat hagysz magad után. Van olyan, hogy például otthagya a fegyvert – de lehet, hogy provokáció, mert üres fegyver és ő azt nézi, hogy érte nyúlsz-e és ráfognád-e, mert akkor szarrá lőnek. Azért fontos a szeretetszolgálatnak, hogy bizonyos helyzetekbe ne küldjenek olyan embert, akinek a pszichés terhelhetősége nem engedi meg ezt.

